

ธรรมนูญชาตญาณกับความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมืองภาคเหนือตอนบน

ธเนศ แก้วเสมอตา¹ ดำรงค์ศักดิ์ จันทพิชัย² สนั่น บางยี่ขัน³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาธรรมนูญชาตญาณ ซึ่งเป็นปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอกของนักการเมืองที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองในสังคมไทย (2) ศึกษาลักษณะความขัดแย้งทางการเมืองอันนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองในสังคมไทย และ (3) เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยอย่างบูรณาการ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยภายในที่เป็นมูลเหตุจูงใจเข้ามาทำงานการเมืองของนักการเมืองส่วนใหญ่เกิดจากระบบคิดที่เรียกว่า เจตสิก เป็นเจตสิกฝ่ายอกุศลซึ่งเป็นต้นเหตุของปัญหาทุกปัญหาในโลก ทำให้สภาวะจิตนั้นขาดสามัญสำนึกในหน้าที่ คือ ธรรมนูญชาตญาณ เมื่อเจตสิกนักการเมืองอันเป็นปัจจัยภายในเป็นเจตสิกฝ่ายอกุศล ผลักดันให้นักการเมืองชาตธรรมนูญชาตญาณในการทำหน้าที่ และแสดงเจตนาออกทางพฤติกรรมที่ต้องการแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก โดยอาศัยอำนาจที่มีอยู่ตามหน้าที่เพื่อสร้างผลประโยชน์ส่วนตนจึงเกิดความขัดแย้งในเชิงผลประโยชน์สะสม และกลายเป็นความขัดแย้งที่รุนแรง ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง แนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง คือ ใช้หลักพุทธวิธีในการสร้างธรรมนูญชาตญาณในการทำหน้าที่ตนให้กับนักการเมือง โดยต้องมีสติรู้ว่า ตนมีหน้าที่อะไร อย่างไร แล้วยกข้อธรรมหรือข้อปฏิบัติที่เหมาะสมกับหน้าที่หรือธัมมวิจยะตามหลักโพชฌงค์ 7 ที่เป็นองค์แห่งการสร้างความรู้ขึ้นในตน เป็นองค์ความรู้ที่สร้างความสงบ สันติสุขแก่สังคมอย่างแท้จริง แล้วใช้หลักสาราณียธรรม 6 เพื่อป้องกันความขัดแย้ง คือ ใจเขาใจเรา การเคารพให้เกียรติซึ่งกัน และกัน หรือจะใช้อิทธิบาท 4 เป็นข้อปฏิบัติเสริมและแก้กฎหลักโพชฌงค์ 7 ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ธรรมนูญชาตญาณ; ความขัดแย้งทางการเมือง; นักการเมือง

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ธเนศ แก้วเสมอตา, ดำรงค์ศักดิ์ จันทพิชัย และสนั่น บางยี่ขัน. (2567). ธรรมนูญชาตญาณกับความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมืองภาคเหนือตอนบน. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 14(1), 192-207.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: taamanusarn2016@hotmail.com

^{2,3} คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Dhamma Instincts and Politicians' Political Conflicts

Taned Kaewsamerta¹ Damrongsak Janthothai² Sonth Bangyeakan³

Abstract

This research article aims to study (1) dhamma instincts, the internal and external factors of politicians leading to political crises in Thai society; to investigate (2) the characteristics of political conflicts leading to political crises in Thai society; and to propose (3) guidelines to solve problems of political conflicts in Thai society in an integrated manner. Using qualitative research methods and collecting data through document research and in-depth interviews. Data were analyzed using content analysis techniques.

Findings are as follows: Internal factors as the motives in the working in politics of most politicians are the thinking system called mental factors which are evil mental factors. These are the causes of all problems in this world. This will result in the mental conditions lacking common sense in their duties or dhamma instincts. When the mental factors of politicians as internal factors are evil mental factors, politicians do not have dhamma instincts in their duties. Their intents are expressed in the behaviors that need to seek for power and interests as external factors. They use power in their duties to foster interests for themselves. This leads to accumulated conflicts of interests and have turned into severe conflicts causing political crises. Guidelines to solve the problems of political conflicts in Thai society in an integrated manner are as follows. Use the Buddhist methods to foster dhamma instincts in performing the duties of politicians. They need to have a conscience to know their own duties. Dhamma principles or practical guidelines appropriate with duties or Dhamma vicaya based on the principle of the Seven Factors of Awakening, the construction of self-knowledge should be practiced to create peacefulness and calmness in society in a true manner. The principle of Sāraṇīyadhamma (states of conciliation) should be employed to prevent conflicts such as putting one's self in someone else's shoes and paying mutual respect. Iddhipada 4 (path of accomplishment) can be used as additional practical guidelines to supplement and support the Seven Factors of Awakening to be more efficient.

Keywords: Dhamma Instinct; Political Conflict; Politician

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Kaewsamerta, T., Janthothai, D., & Bangyeakan, S. (2024). Dhamma instincts and politicians' political conflicts. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 14(1), 192-207.

¹ Doctor of Philosophy Program in Social Science, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Huamak, Bangkapi, Bangkok, 10240, Thailand
Corresponding Author E-mail: taamanusarn2016@hotmail.com

^{2,3} Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สืบเนื่องมาจากการเกิดความขัดแย้งทางการเมือง ที่ลุกลามเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมือง ในปี พ.ศ. 2548 จนถึงปี พ.ศ. 2557 ได้สร้างความเสียหายแก่สังคมชาติอย่างมาก ทั้งชีวิต ทรัพย์สิน ระบบเศรษฐกิจภายในภายนอกประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนและต่างชาติ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ บริบทความขัดแย้งทางการเมืองที่มีนักการเมืองเป็นผู้ก่อหรือเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรงที่มีอาจควบคุมได้ ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองลุกลามไปทั่วทุกภาคส่วนของประเทศ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครที่ถือเป็นศูนย์กลางแห่งการปกครองและเพื่อให้นักศึกษาวิจัยมีประสิทธิผลแห่งความถูกต้องที่สุด สนามศึกษาวิจัยจึงใช้พื้นที่ภาคเหนือตอนบน เนื่องจากบริบท ความขัดแย้งทางการเมืองสูงเหตุหรือต้นตอแห่งความขัดแย้งทางการเมืองก็เริ่มมาจากภาคเหนือตอนบน บริบททางบุคคลที่ถูกกล่าวอ้างทางการเมืองว่า เป็นเหตุความขัดแย้งมีภูมิลำเนา และฐานมวลชนสนับสนุนอย่างสำคัญ อยู่ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ (Phujeenaphan, 2020) และจังหวัดเชียงราย (Vititanon, 2016) จึงใช้สองจังหวัดนี้เป็นสนามศึกษาวิจัย ประกอบกับจากการสืบค้นงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมือง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิจัยเหตุแห่งความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมืองที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยภายนอกทั้งสิ้น และเป็นงานศึกษาวิจัยในเชิงประจักษ์ ไม่มีงานศึกษาในมิติด้านความรุนแรงแม้แต่เรื่องเดียว (Vititanon, 2016)

ทั้งนี้ การวิจัยเรื่องความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมืองยังมีข้อจำกัดทางการศึกษาอยู่หลายประการ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมือง ที่ส่งผลให้เกิดความแตกสามัคคีอย่างรุนแรง เพ่งก่อตัว

เป็นระยะเวลาไม่นาน โดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน ทำให้การศึกษาอยู่ในวงแคบ และเป็นการศึกษาปัจจัยภายใน ระบบคิดความรู้สึกของมนุษย์อย่างแท้จริง อาจเป็นการยากต่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูลสำคัญ

2. กระบวนการศึกษาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นเป็นเพียง เป็นการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่แก้ไขปัญหความขัดแย้งทางการเมืองที่ยังทรงตัวอยู่นั้น เช่น คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) ที่มี ดร.คณิต ณ นคร มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการตรวจสอบเหตุการณ์ความขัดแย้ง และวางมาตรการ สร้างความปรองดอง เยียวยาฟื้นฟู ผู้ได้รับผลกระทบในวิกฤตการณ์ทางการเมือง

3. ไม่มีการศึกษากระบวนการ ความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมือง ในลักษณะวิชาการ เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริง ที่เป็นปัจจัยภายในอันเป็นสาเหตุของความขัดแย้งทางการเมือง ที่ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง ตลอดจนปัจจัยภายนอก ที่เป็นสิ่งเร้าจึงใจให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรง

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติของความสัมพันธ์ความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมืองภาคเหนือตอนบน เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงอันเป็นรากเหง้าของความขัดแย้งที่รุนแรงจนก่อเป็นวิกฤตการณ์ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เน้นหนักเกี่ยวกับปัจจัยภายในของมนุษย์ คือ ระบบคิดที่มูลเหตุจิตใจของนักการเมืองที่สร้างความขัดแย้งทางการเมือง คือ เจตสิกและเจตคติทางการเมืองของนักการเมืองที่เข้ามาทำงานการเมือง เป็นผลงานทางวิชาการนำไปพัฒนาสังคมชาติเกี่ยวกับการป้องกันความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมืองที่รุนแรงจนก่อวิกฤตการณ์ทางการเมือง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาธรรมชาติของสัญญาณ ซึ่งเป็นปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอกของนักการเมืองที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาลักษณะความขัดแย้งทางการเมือง อันนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองในสังคมไทย
3. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยอย่างบูรณาการ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาในศึกษา ได้แก่ (1) เหตุฉุกเฉินที่มาจากปัจจัยภายในประกอบกับปัจจัยภายนอกที่เป็นเนื้อหาสาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีรูปแบบความขัดแย้ง ทฤษฎีภายในต้นตอของปัญหา พฤติวิธีเพื่อสร้างธรรมชาติสัญญาณ กระบวนการปรุงแต่งทางความคิด ทฤษฎีความพอเพียง และกรอบสถาบันสังคม (2) สภาพปัญหาของความขัดแย้งทางการเมืองที่ถูกลามเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมือง และ (3) มูลเหตุฉุกเฉินที่เป็นสาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมือง

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรืออดีตสมาชิกวุฒิสภา นักการเมืองระดับท้องถิ่น คือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล ทั้งสองระดับจังหวัดละ 10 คน และข้าราชการทั่วไป ผู้นำหมู่บ้าน พระสงฆ์ ครูและประชาชน จังหวัดละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยกำหนดสนามหรือขอบเขตด้านพื้นที่งานวิจัย ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนที่มีบริบทความขัดแย้งทางการเมืองสูง โดยแหล่งข้อมูลศึกษา ได้แก่ นักการเมืองระดับชาติและท้องถิ่น ข้าราชการทั่วไป ผู้นำชุมชน และผู้นำทางจิตวิญญาณ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ ครูในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และเชียงราย

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับธรรมชาติของสัญญาณ ซึ่งเป็นปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอกของนักการเมืองที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองในสังคมไทย
2. เพื่อทราบถึงลักษณะความขัดแย้งทางการเมือง อันนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองในสังคมไทย
3. ได้แนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยอย่างบูรณาการ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยธรรมชาติสัญญาณกับความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมืองภาคเหนือตอนบน มีดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับมูลเหตุเหตุปัจจัยความขัดแย้งภายนอกและภายใน

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเหตุปัจจัยความขัดแย้งภายนอก ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้เป็นอำนาจและผลประโยชน์ที่นักการเมืองทั้งระดับชาติระดับท้องถิ่นสามารถทำให้เกิดมีขึ้นโดยตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองของตน และในงานวิจัยนี้เป็นเรื่องการสร้างอำนาจและหน้าที่ของตนไม่ถูกรุกรมเพราะนำไปใช้เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน มิใช่ประโยชน์ส่วนรวม ความขัดแย้งของแต่ละบุคคลนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของปัญหาและอำนาจที่เขาคิดว่ามี โดยดูจากความสัมพันธ์ ทั้งนี้ ซึ่งหากเห็นว่าบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบก็มักจะเลือกใช้วิธีทางอ้อม ดังนั้น เมื่อเข้าใจแต่ละวิธีการที่แตกต่างกันนี้แล้ว จะสามารถพิจารณา

ได้ว่าวิธีใดที่จะมีความเหมาะสมสามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ในแต่ละสถานการณ์ (Moore, cited in Vatanasap, Thontiravong & Permpoonvivat, 2007); Mathulapransan, 2021)

นอกจากนั้น แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเหตุปัจจัยความขัดแย้งภายในในการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้เป็นเหตุปัจจัยภายในตัวมนุษย์ ซึ่งหมายถึง สภาวะความรู้สึกนึกคิดของจิต คือ เจตสิก (mental factors) ที่ก่อเป็นสัญชาตญาณ (instinct) ซึ่งเป็นตัวผลักดันการแสดงออกทางพฤติกรรมของคน ดังที่เรียกว่า เจตคติ โดยเป็นตัวทำให้เกิดการกระทำตามที่คิด และต้องการให้เกิดขึ้น และเป็นไปตามความต้องการนั้น หรือที่เรียกว่า เจตนา ถ้าการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างรู้หน้าที่ ที่ถูกต้องชอบธรรม ประกอบด้วย หลักการ และเหตุผล อันถูกต้องตามจริยธรรมของสังคม เรียกว่า เป็นผู้มีความมีธรรมสัญญาญาณ ถ้าพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างผิดหน้าที่ ที่ตนพึงกระทำ พฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อต้องการผลประโยชน์ของตน หรือหมู่คณะอย่างไม่ชอบด้วยจริยธรรมขาดคุณธรรม ถือว่าเป็นผู้ขาดธรรมสัญญาญาณ หรือสัญญาญาณเกิดสภาวะ พร่องในทางธรรม เป็นสัญญาญาณที่ทั้งธรรม (Buddhadasa, 1993, 2020a, 2020b; Somdet Phra Nyanasamvara (Charoen Suvaddhano), 2020; Khamphan & Srikrueadong, 2021)

2. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะความขัดแย้งทางการเมือง

ความขัดแย้งทางการเมืองในบริบทวิชาการทางรัฐศาสตร์ หมายถึง สภาวะความคิด (เจตสิก) ที่เกิดขึ้นในลักษณะของความคิดต่าง หรือความขัดแย้งที่ถือเป็นสภาวะปกติของธรรมชาติมนุษย์ โดยเฉพาะในเรื่องของประชาธิปไตย สังคมมนุษย์ย่อมมีความขัดแย้งตามธรรมดา และในทางการเมือง ความขัดแย้งกันทางความคิด ถือเป็นปกติยิ่ง เพราะฉะนั้น คำว่า ความขัดแย้ง จึงเป็นคำกลางๆ ทางสังคมการเมือง ซึ่งความ

ขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมี 2 ลักษณะ คือ ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของระบอบประชาธิปไตย ความขัดแย้งลักษณะนี้สามารถแก้ไขได้โดยรัฐบาลผู้ใช้อำนาจปกครอง และสมาชิกสภาของรัฐ และความขัดแย้งที่ผิดธรรมชาติไม่ถูกต้องเป็น ความขัดแย้งที่เกิดจากการสร้างขึ้น หรือเกิดจากการสมคบคิดของฝ่ายที่เสียหรือไม่สมประโยชน์ ส่วนตนอันมิใช่ประโยชน์สาธารณะ ความขัดแย้งลักษณะนี้แก้ไขได้ยาก ทั้งฝ่ายรัฐผู้ใช้อำนาจปกครองและฝ่ายสมาชิกสภาของรัฐ และส่วนใหญ่ความขัดแย้งดังกล่าวจะยุติด้วยการใช้กำลังอำนาจบังคับ เช่น รัฐประหาร

3. แนวคิดพุทธวิธีเพื่อสร้างธรรมสัญญาญาณในการทำหน้าที่ของนักการเมือง

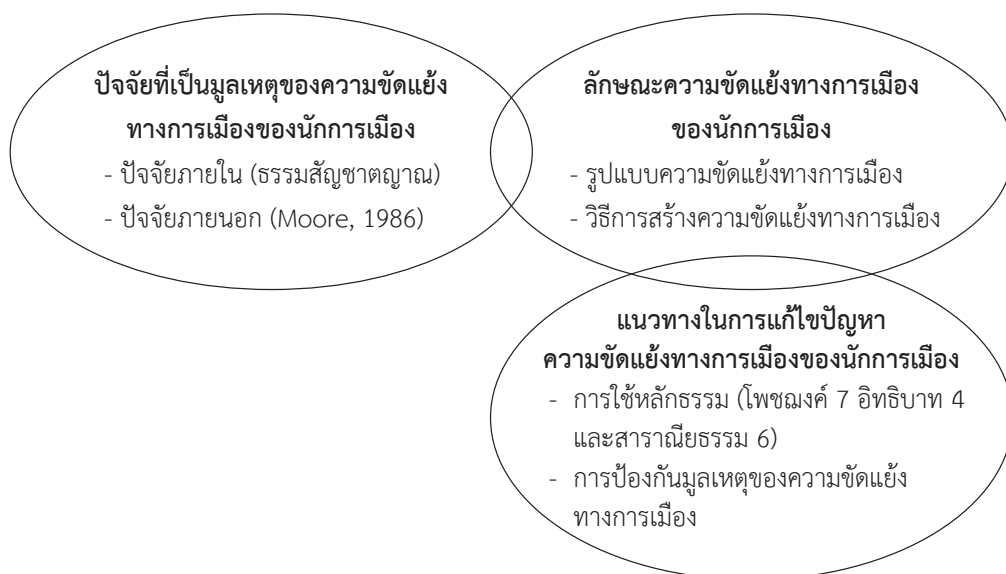
พุทธวิธีเพื่อสร้างธรรมสัญญาญาณในการทำหน้าที่ของนักการเมืองในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ถูกกำหนดให้เป็นแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง หมายถึง การสร้างธรรมสัญญาญาณในการทำหน้าที่ตน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมือง นั่นคือ ต้องสร้างนักการเมืองให้มีธรรมสัญญาญาณในการทำหน้าที่ตน โดยประกอบด้วย (1) หลักโพชฌงค์ 7 หมายถึง การสร้างสติรู้ว่าการเมืองนั้นมีหน้าที่สำคัญคืออะไร แล้วปฏิบัติตามนั้น (2) หลักอิทธิบาท 4 หมายถึง ข้อปฏิบัติที่เสริม และเกื้อกูลหลักโพชฌงค์ 7 ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการสร้างธรรมสัญญาญาณทางการเมืองสำหรับนักการเมือง และ (3) หลักสารณียธรรม 6 หมายถึง คุณธรรมที่ทำให้การเมืองไม่เห็นแก่ตัว แต่จะคิดถึงประชาชน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น เข้าใจคนอื่นมากขึ้น การระลึกลังกัน ผูกพันเชื่อมโยงบุคคลไว้ด้วยน้ำใจ (Somdet Phra Buddhaghosacariya (P. A. Payutto), 1982; Phrakhru Pibulthammasathit Thitsaukho (Yangboonsong), 2018; Mangsang, 2019;

Phramaha Paijit Uttamatham & Phramaha Natthawut Sanguanngam, 2020)

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดของรูปแบบธรรมสัญญาชาตญาณกับความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมือง อธิบายได้ว่า แนวคิดปัจจัยที่เป็นมูลเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมืองที่ประกอบด้วยปัจจัยภายในที่เป็นธรรมสัญญาชาตญาณ และปัจจัยภายนอกที่เป็นแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งของ Moore (1986) ที่ทับซ้อน

หรือมีความครอบคลุมกับลักษณะความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมือง ประกอบด้วยรูปแบบ และวิธีการสร้างความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งลักษณะความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมืองจะมีความครอบคลุมกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมืองที่ประกอบด้วยการใช้หลักธรรม ได้แก่ หลักโพชฌงค์ 7 หลักอิทธิบาท 4 และหลักสาราณียธรรม 6 และการป้องกันมูลเหตุของความขัดแย้งทางการเมือง

ภาพ 1 กรอบแนวคิดของรูปแบบธรรมสัญญาชาตญาณกับความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมือง

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธีการ ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (documentary research) ผู้วิจัยทำการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับมูลเหตุแห่งปัจจัยความขัดแย้งภายนอกและภายใน แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะความขัดแย้งทางการเมือง และแนวคิดพุทธวิธีเพื่อสร้าง

ธรรมสัญญาชาตญาณในการทำหน้าที่ของนักการเมือง เพื่อนำมาใช้ในการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสารมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรืออดีตสมาชิกวุฒิสภา นักการเมืองระดับท้องถิ่น คือ

สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล ทั้งสองระดับ จังหวัดละ 10 คน และข้าราชการทั่วไป ผู้นำหมู่บ้าน พระสงฆ์ ครูและประชาชน จังหวัดละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย โดยพิจารณาจากการมีลักษณะความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมือง และคุณลักษณะของความขัดแย้งทางการเมืองในบริบทที่เหมือนกัน และครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ โดยเป็นจังหวัดที่มีรูปแบบ และลักษณะความขัดแย้งค่อนข้างสูง และเป็นพื้นที่ฐานเสียงใหญ่ของพรรคการเมืองที่ตกเป็นเป้าความขัดแย้ง

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ธรรมสัญญาชาตญาณกับความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมืองภาคเหนือตอนบน ผู้วิจัยได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาธรรมสัญญาชาตญาณ (ธรรมสัญญาชาตญาณ) ของนักการเมืองที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมือง

ผลการศึกษาธรรมสัญญาชาตญาณของนักการเมืองที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองสามารถอธิบายโดยจำแนกออกเป็นรายจังหวัด 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ผลการศึกษาธรรมสัญญาชาตญาณของนักการเมืองที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองจากแหล่งข้อมูลสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประเด็นเรื่องมูลเหตุจูงใจ อุดมคติในการเข้ามาทำงานการเมือง ส่วนใหญ่ก่อนเป็นนักการเมือง เป็นผู้มีมูลเหตุจูงใจ หรือเจตคติ อุดมคติที่เป็นฝ่ายกุศล ซึ่งเป็นปัจจัยภายใน ต่อมาเมื่อได้รับเลือกตั้งเข้ามาทำงานการเมือง พบว่า โครงสร้างทางการเมืองไทยเป็นเรื่องของการมีอำนาจ

และผลประโยชน์มากมาย ยิ่งถ้าได้เป็นฝ่ายใช้อำนาจปกครอง หรือเป็นรัฐบาลยิ่งเอื้อต่อการใช้อำนาจ และผลประโยชน์อันเป็นปัจจัยภายนอก ที่รับรู้ผ่านอายตนะทั้งหก ทำให้เจตสิกเดิมที่เป็นฝ่ายกุศล แปรเปลี่ยนเป็นเจตสิกฝ่ายอกุศล เกิดสภาวะที่เรียกว่า สภาวะพร่องในทางธรรม สติสำนึกรู้ในจริยธรรมหน้าที่ตนก็ขาดหายไป เมื่อเป็นเช่นนี้ ความรับผิดชอบในหน้าที่งานการเมืองที่เรียกว่า ธรรมสัญญาชาตญาณ บกพร่อง หรือขาดหายไป เมื่อบริบทสังคมการเมืองไทยเป็นเช่นนี้ ลักษณะรูปแบบการทำงานการเมืองของนักการเมือง จึงเกี่ยวเนื่องกับอำนาจที่เอื้อแก่ผลประโยชน์ของนักการเมืองเอง การทำงานการเมืองของนักการเมืองจึงเป็นระบบการทำงานที่เรียกว่า ระบบอุปถัมภ์ในเชิงที่ขาดธรรม เกิดสภาวะพร่องในทางธรรมในการทำหน้าที่ทางการเมือง เมื่อระบบคิด หรือจิตเจตสิก มีแต่ผลประโยชน์เป็นที่ตั้ง ย่อมจะเกิดการแสวงหา รักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันมิควรได้นั้น การขาดหรือการสูญเสียผลประโยชน์ทั้งฝ่ายผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือฝ่ายค้าน ตรวจสอบ ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมก็ต้องต่อสู้กัน เพื่อช่วงชิงผลประโยชน์ก็เกิดขึ้น และเกิดเป็นความขัดแย้งทางการเมืองในที่สุด

1.2 ผลการศึกษาธรรมสัญญาชาตญาณของนักการเมืองที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองจากแหล่งข้อมูลสำคัญในจังหวัดเชียงราย พบว่า นักการเมืองที่เข้ามาทำงานการเมืองมีอยู่ 2 ประเภท คือ (1) นักการเมืองที่เข้ามาด้วยปัจจัยภายในที่มีอุดมคติทางการเมืองที่ดี เพื่อประโยชน์ของสังคม แต่เมื่อเข้ามาทำงานการเมืองแล้ว พบเห็นโครงสร้างทางสังคมการเมืองที่เต็มไปด้วย อำนาจ และผลประโยชน์มาก ถือว่าเป็นปัจจัยภายนอก เป็นสิ่งเร้า เป็นตัวแปรที่เปลี่ยน ปัจจัยภายในคือระบบคิด ให้เกิด สภาวะจิตคิด หรือเจตสิกฝ่ายอกุศลเกิดความเห็นแก่ตัว ขาดสติที่จะพิจารณาความถูกต้อง สภาวะขาดธรรมสัญญาชาตญาณ จึงเกิดขึ้น เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผล

ประโยชน์ส่วนรวม ถือว่าผลประโยชน์ และ (2) นักการเมืองที่เข้ามาทำงานการเมืองด้วยปัจจัยภายในที่มีเจตคติ หรือเจตสิกฝ่ายอกุศลในวัตถุประสงค์ทางการเมือง นักการเมืองประเภทนี้จะสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการแสวงหาผลประโยชน์อันไม่ถูกธรรม เรียกว่าขาด ธรรมสัญญาตญาณตั้งแต่ต้น สภาวะจิตคิดของนักการเมืองประเภทนี้เป็นสภาวะจิตที่เห็นแก่ตัว มีความโลภเป็นที่ตั้ง ขาดจิตรู้คิดถึงความพอเพียง ตามสถานะแห่งตน ซึ่งถือว่าความพอเพียงนี้เป็นเกราะคุ้มกัน การกระทบจากปัจจัยภายนอกทั้งปวง

เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างทางการเมืองเป็นระบบที่มีต้นทุนทางการเมือง โครงสร้างแห่งผลประโยชน์และอำนาจ เป็นระบบอุปถัมภ์ ต้องพึ่งพาอาศัยความร่วมมือกันในเชิงผลประโยชน์ ซึ่งผลประโยชน์นี้เป็นตัวแปรหรือปัจจัยภายนอก ให้นักการเมืองขาดสติรู้คิด ขาดสามัญสำนึกในหน้าที่ตน เหมือนเจ้าหน้าที่ธนาคารบางคนที่มีเงินชาวบ้านผ่านมือตนมากๆ ทุกวันก็เกิดการขาดสติรู้คิด เบียดบังเอาไปใช้ประโยชน์ส่วนตน นักการเมืองก็เช่นกัน ถ้าขาดสติอันเป็นธรรมสัญญาตญาณในการทำหน้าที่ มันเกิดความโลภ เป็นสภาพจิตวาทันหา เมื่อสังคมการเมืองไทยสร้างความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนให้ค่านึงแต่ อำนาจและผลประโยชน์อันเป็นส่วนตนมากกว่าส่วนรวม เมื่อใดที่สิ่งเหล่านี้ขาดหายไป มันก็แสวงหา มันจึงเกิดความขัดแย้งขึ้นมาอย่างไม่ถูกต้องถูกธรรม สังคมการเมืองไทยก็เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงจนกลายเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมืองขึ้นมา

2. ผลการศึกษาลักษณะความขัดแย้งทางการเมืองอันนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมือง

ผลการศึกษาลักษณะความขัดแย้งทางการเมืองอันนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองสามารถอธิบายโดยจำแนกออกเป็นรายจังหวัด 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ลักษณะความขัดแย้งทางการเมืองอันนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองจากแหล่งข้อมูลสำคัญใน

จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ว่า มูลเหตุจูงใจในการเข้ามาทำงานการเมืองของนักการเมืองในเบื้องต้น มีสภาวะจิตเจตคติ เป็นสภาวะเจตสิกฝ่ายที่เป็นกุศล ต้องการการทำงานเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ต่อเมื่อเข้ามาทำงานการเมืองแล้ว สภาวะโครงสร้างทางการเมืองไทย เป็นสังคมที่เกี่ยวกับการมี การสร้าง การได้ รับเกี่ยวกับอำนาจในทางปกครอง และมีผลประโยชน์ (ส่วนรวม) ที่มาก จนสภาวะของ จิตรู้ที่ผ่านกระบวนการรับรู้ทางอายตนะทั้งหก ทำให้จิตนักการเมืองขาดสติในการพิจารณากรอบอำนาจหน้าที่ตนที่เรียกว่า ธรรมวิจยะ ไม่มีจริยธรรมประพฤติดุปฏิบัติในอำนาจหน้าที่ตน ที่เรียกว่า วิริยะขาดความพอเพียงในการปฏิบัติตามหน้าที่ เกิดการปรุงแต่งไปในทางความโลภ อยากจะทุจริตเบียดบังผลประโยชน์อันเป็นส่วนรวมนั้น เป็นของส่วนตน หรือหมู่คณะเรียกว่า จิตเกิดปรุงแต่งระบบคิดเป็น ภาวตัณหา ความโลภความอยากที่ไม่ถูกต้อง ไม่ถูกธรรม สภาวะจิต หรือเจตสิกเต็มไปด้วยความโลภ หรือไม่มีปิตินในหน้าที่ตน ไม่มีความระงับ ตัณหาความอยากที่เกินพอดีเกินขอบเขตหน้าที่คือ ไม่มีปัสสัทธิ สมาธิในการทำงานเพื่อชุมชนหรือประโยชน์สาธารณะจึงบกพร่อง ไม่รู้จักแยกแยะกรอบอำนาจหน้าที่ตน คือ ขาดอุเบกขาในการทำงาน ตามหลักโพชฌงค์ 7

เมื่อจิตที่ถือว่าเป็นปัจจัยภายในของนักการเมือง อยู่ใน สภาวะปรุงแต่งที่เป็น ภาวตัณหาเจตสิก ที่ผ่านกระบวนการสังเคราะห์จากปัจจัยภายนอกคืออำนาจ และผลประโยชน์ผ่านทาง อายตนะทั้งหก เจตคติในการเมือง ก็จะมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ถูกธรรม สภาวะจิตเกิด ธรรมสัญญาตญาณที่บกพร่อง เจตคติก็ผลักดันให้ จิต เกิด เจตนาที่จะเบียดบังฉ้อฉลแสดงพฤติกรรมตนในการแสวงหา ผลประโยชน์อันไม่ถูกต้องคือ ผลประโยชน์เพื่อตน

เมื่อปัจจัยภายในนักการเมืองเกิดสภาวะทางเจตสิกที่ประกอบด้วย ภาวตัณหาทางอกุศล คือ ความ

อยาก ความโลภ ผ่านทางเชื้ออายตนะภายนอกภายใน ทั้งหก ปัจจัยภายนอก คือ อำนาจ และผลประโยชน์ ทำให้ระบบคิด หรือสามัญสำนึกขาดจากการคิดถึงสถาบันสังคมที่ว่า แบบแผนพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐานของสังคมที่มีขึ้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยคนจำนวนมากของสังคมว่า พฤติกรรมนั้น เป็นพฤติกรรมที่ถูกต้อง ควรปฏิบัติตามธรรมสัจยชาติญาณแห่งความพอเพียงก็ขาดหาย ความขัดแย้งทางการเมือง จึงเริ่มก่อตัวจากจุดนี้

ดังนั้น การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ และผลประโยชน์ และเมื่อทางการเมืองซึ่งผูกพันกับอำนาจ และผลประโยชน์ อันถือว่าเป็นปัจจัยภายนอกที่เป็นตัวแปรเป็นสิ่งเร้า ถ้าขาดสติ การแยกแยะพิจารณา ก็ จะเกิดระบบคิดที่เรียกว่า ความเห็นแก่ตัว ขาดการรู้จักหน้าที่ และการทำหน้าที่อย่างถูกต้องมีคุณธรรมควบคุม จึงเกิดภาวะที่เห็นแก่ตัวจนกระทั่งสามารถทำลายโลกได้ ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นจึงรุนแรง ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ ดังเหตุการณ์วิกฤตการณ์ทางการเมืองตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548-2557

2.2 ลักษณะความขัดแย้งทางการเมืองอันนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองจากแหล่งข้อมูลสำคัญในจังหวัดเชียงราย สรุปได้ว่า สรุปได้ว่า ด้วยเหตุที่การเป็นนักการเมืองนั้น มีทั้งอำนาจ และผลประโยชน์มากมาย ความขัดแย้งเป็นเรื่องปรกติตามหลักการประชาธิปไตย ที่ต้องมีความขัดแย้งทางความคิดเพื่อสร้างคุณประโยชน์สูงสุดให้กับประชาชนในภาพรวม แต่หากเป็นการขัดแย้งในเรื่องของผลประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับประชาชน หรือไม่มีผลประโยชน์ต่อสาธารณะก็จะเกิดความขัดแย้งรุนแรงจนกลายเป็นวิกฤตการณ์สร้างความเสียหายให้กับประเทศชาติทุกครั้ง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่ว่าฝ่ายไหน ก็ล้วนมีเหตุจูงใจจากเรื่องผลประโยชน์ส่วนตนของนักการเมืองที่เป็นผู้จุดประกายความขัดแย้ง เพื่อให้ได้ชัยชนะ อันมีที่มาจากการมีค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง ไม่ถูกต้อง เป็นความเห็นแก่ตัว การ

ปิดบังธรรม ขาดสำนึกในหน้าที่ และการเกิดต้นเหตุความทะยานอยากในทางที่ไม่ชอบ โดยการสร้างความขัดแย้งทางการเมืองมีการจัดการบริหารอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การสร้างข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน ข้อมูลที่โน้มเอียงไปทางการสูญเสียสิทธิ และผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของประชาชน จนสามารถปลุกระดมให้เกิดการลุกฮือขึ้นมา เกิดเป็นความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรงจนกลายเป็นวิกฤตการณ์เสียหายทั้งชีวิต ทรัพย์สิน รวมถึงความเชื่อมั่นของประเทศ

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางการเมือง

แนวทางการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางการเมืองสามารถอธิบาย โดยจำแนกออกเป็นรายจังหวัด 2 กลุ่ม ได้แก่

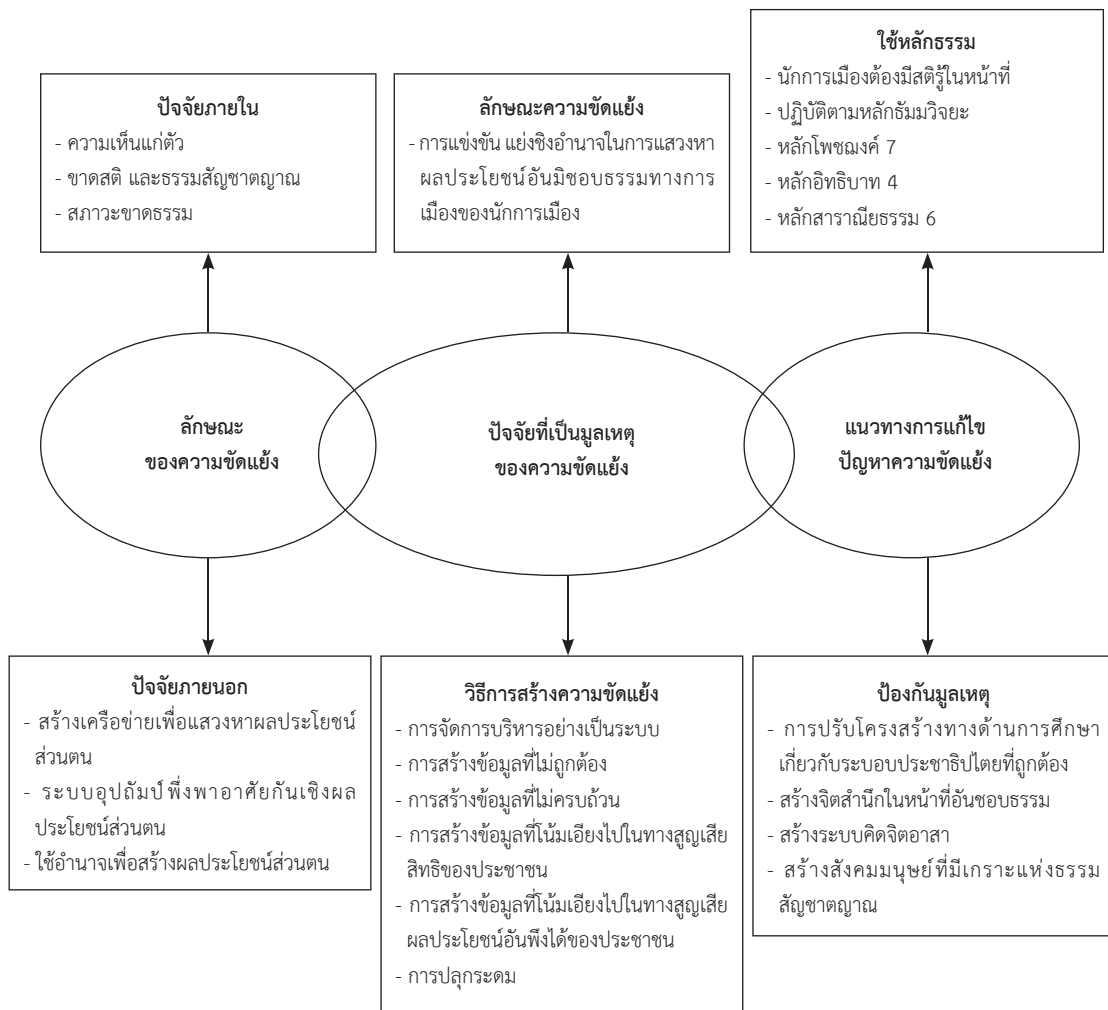
3.1 การเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางการเมืองจากแหล่งข้อมูลสำคัญในจังหวัด เชียงใหม่ สรุปได้ว่า การคิดต่างไม่ทำให้เกิดปัญหา ถ้ายึดถือหลักสาราณียธรรม 6 ที่เป็นธรรมของการอยู่ร่วมกัน เช่น ยอมรับในเหตุ และผลของอีกฝ่าย แต่ต้องเป็นผลประโยชน์ที่มีต่อประชาชนเป็นหลัก ถ้าการเมืองไทยมีนักการเมืองที่รักษารอบของการทำหน้าที่ มีสามัญสำนึกในหน้าที่ มุ่งผลประโยชน์ส่วนรวม มีความพอใจ หรือพอเพียงในผลประโยชน์จากหน้าที่ตน รักษาตึกาในระบบประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง โดยการเคารพเสียงข้างมาก ความรุนแรงในทางการเมืองก็ คงไม่เกิดขึ้น รวมถึงการยึดถือ และปฏิบัติตามหลักธรรมในการทำงานด้วยการสร้างสติ และปฏิบัติตามหลักโพชฌงค์ 7 จากนั้นทำงานโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 แล้วใช้อำนาจปกครองตามหลักพรหมวิหาร 4 จะสามารถทำให้เกิดธรรมสัจยชาติญาณในการทำงาน ความขัดแย้งทั้งหลายที่ว่ารุนแรงมันก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน

3.2 การเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางการเมืองจากแหล่งข้อมูลสำคัญในจังหวัด

เชียงราย สรุปได้ว่า นักการเมืองมีหน้าที่สำคัญในการทำงานเพื่อสาธารณะในกรณีที่จะกระทำในสิ่งที่ผิดทำนองคลองธรรมก็ให้ระลึกถึงว่ามีจิตรู้ คอยเตือนความจริงแล้วผลตอบแทนของนักการเมืองถือว่ามากพอสมควร ถ้ามีจิตพอเพียง มีวินัยในการจัดการ พูดคุยชาวบ้านให้เข้าใจว่าเรา มีอำนาจหน้าที่ช่วยเหลือสังคมหรือชาวบ้านอย่างไร ก็ไม่มีปัญหา เรียกว่าใช้หลักธรรมาภิบาล

นอกจากนั้น นักการเมืองควรได้รับการปลูกฝังให้มีสามัญสำนึกในหน้าที่อันเป็นส่วนรวมของประชาชน รู้จักผิดชอบชั่วดี แยกแยะให้ออก ให้คิดถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลัก การแก้ไขความขัดแย้งทางการเมืองที่เป็นวิกฤตการณ์ที่ค่อนข้างจะแก้ไขยากต้องใช้ระบบป้องกัน คือ ปรับโครงสร้างทางด้านการศึกษา สร้างคนรุ่นใหม่ หรือคนไทยพันธุ์ใหม่ ให้เข้าใจ

ในระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง สร้างจิตสำนึกในหน้าที่อันชอบธรรม สร้างระบบคิดจิตอาสาขึ้นมา เรียกว่าใส่ข้อมูลในทางที่ถูกต้องชอบธรรมในทางการเมืองไว้ในระบบการศึกษาไทย และผู้ที่เป็นนักการเมืองต้องมีธรรมประจำใจ คือ อิทธิบาท 4 ต้องพอใจในงานที่ทำ ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมา เอาจิตแท้ตั้งใจทำ มีความขยันในงาน หมั่นตรวจตารางงานในหน้าที่ตน ยิ่งฝ่ายที่ได้เป็นรัฐบาลยิ่งต้องยึดถือให้แน่น ทั้งพรหมวิหาร 4 อย่าให้ขาดธรรมข้อนี้เป็นธรรมประจำจิตใจของผู้บริหารเลย ต้องมีเมตตา ช่วยเหลือสังคมอย่างจริงใจถูกธรรม สนับสนุนคนทำงานที่ถูกต้องถูกธรรม และหลักสาราณียธรรม 6 เพื่อให้ทั้งนักการเมือง และประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เนื่องจากเป็นหลักธรรมที่เน้นถึงการเคารพ และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน

ภาพ 2 กรอบการสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับธรรมสัจญาณกับความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมือง

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย โดยเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ ดังนี้

1. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากผลการศึกษาธรรมสัจญาณซึ่งเป็นปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอกของนักการเมืองที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมือง ต้นเหตุของวิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองเกิดจากปัจจัยภายใน เนื่องจาก ปัจจัยภายในเป็นปัจจัยที่เกิดจากระบบคิดที่เรียกว่าเจตสิกฝ่ายอกุศล คือ ความเห็นแก่ตัว เกิดสภาวะจิตเป็นภวตัณหาทำให้สภาวะจิต

นั้นขาดสามัญสำนึกในหน้าที่ หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบในการปกครองที่สังคมยอมรับว่าดีงาม สอดคล้องกับคำสอนของ Buddhadasa (2020a) ที่ระบุว่า ความเห็นแก่ตัว เกิดจากระบบการศึกษาที่ขาดธรรมควบคุม หรือขาดการรู้จักหน้าที่ และการทำหน้าที่อย่างถูกต้อง จึงเกิดภาวะที่เห็นแก่ตัวจนกระทั่งสามารถทำลายโลกได้ เพราะสอนให้เด็กฉลาดประการเดียวโดยไม่สอนให้รู้จักการควบคุมความฉลาด และ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Phramaha Duangden Thitayano (2015) ที่พบว่า สาเหตุของความขัดแย้ง

มาจากมนุษย์ชั่วร้าย เป็นคนบาปหนา โลกมาก และเห็นแก่ตัวโดยธรรมชาติ เป็นคนอกตัญญู เปลี่ยนใจง่าย โกหกหลอกลวง แข่งขันแย่งชิงกันตลอดเวลา เต็มไปด้วยค้นหา ความทะเยอทะยาน และยังเชื่อว่าเมื่อมนุษย์สนใจแต่เรื่องผลประโยชน์ส่วนตัว จะไม่มีสิ่งใดที่สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับคนได้ เพราะความกระหายของมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่รู้จักอิ่ม

เมื่อพิจารณาถึง ต้นเหตุของวิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองเกิดจากปัจจัยภายนอก เนื่องจากปัจจัยภายนอกเป็นปัจจัยที่มีลักษณะเป็นความต้องการที่จะแสวงหาอำนาจ และผลประโยชน์มาสู่ตน และพวกพ้อง ซึ่งปัจจัยภายนอกจะมีลักษณะเป็นสิ่งที่เข้าที่มากระตุ้นให้กระทำการที่ไม่ถูกต้องตามหน้าที่ หรือขาดสติที่จะพิจารณาจริยธรรมในหน้าที่ โดยอาศัยอำนาจที่พึงกระทำได้ตามหน้าที่ตนเป็นไปเพื่อสร้างผลประโยชน์ส่วนตน เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดการไม่สมประโยชน์ จึงเกิดความขัดแย้งในเชิงผลประโยชน์สะสม เกิดการแย่งชิงอำนาจ และสร้างความร่วมมือเพื่อที่จะเอาชนะกันในการแสวงหาผลประโยชน์ กลายเป็นความขัดแย้งที่รุนแรง ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง สอดคล้องกับ Sukasai (2014) ที่พบว่า สาเหตุสำคัญของความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้นจากความต้องการอำนาจ และผลประโยชน์ โดยความขัดแย้งในด้านผลประโยชน์เป็นความขัดแย้งที่มีมากที่สุด และ Sukamongkol (2014) ที่พบว่า การขัดกัน ในอำนาจและผลประโยชน์ ของกลุ่มการเมือง สื่อมวลชน และกลุ่มพันธมิตรการรัฐประหารเป็นมูลเหตุในการก่อตัวของความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2544-2555 และสอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบความขัดแย้งตามทฤษฎีความขัดแย้งของ Moore (cited in Vatanasap, Thontiravong & Permpoonvivat, 2007) ที่ระบุถึง ความขัดแย้งจากผลประโยชน์ ว่าเป็นเหตุผลของการแย่งชิงผลประโยชน์ในสิ่งที่ดูเหมือนมี หรือไม่มีเพียงพอ

และความขัดแย้งทางด้านโครงสร้างว่า เป็นเรื่องของอำนาจ แย่งชิงอำนาจ การกระจายอำนาจ ปัญหาโครงสร้างรวมไปถึงกฎ ระเบียบ บทบาท ภูมิศาสตร์ ระยะเวลา และระบบ

2. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จากผลการศึกษา ลักษณะความขัดแย้งทางการเมืองอันนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองที่พบว่า รูปแบบความขัดแย้ง คือ การแข่งขัน แย่งชิงอำนาจในการแสวงหาผลประโยชน์อันมีขอบธรรมทางการเมืองของนักการเมือง เนื่องจาก ความขัดแย้งทางการเมืองมีลักษณะเป็นความต้องการที่จะเอาชนะกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ และผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย โดยการนำเสนอข้อมูลที่ชี้ประเด็นไปสู่ความไม่ไว้วางใจในตัวของผู้นำรัฐบาล ซึ่งส่งผลกระทบเป็นอย่างมากจนทำให้แต่ละฝ่ายไม่ยินดีที่จะเจรจากัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sukasai (2014) ที่พบว่า พฤติกรรมของผู้นำในการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองที่ผ่านมา มีลักษณะเอาชนะกัน ปัญหาในด้านความไว้วางใจในตัวผู้นำที่มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งส่งผลกระทบมาก ทำให้แต่ละฝ่ายไม่สามารถเจรจากันได้ ซึ่งวิธีการสร้างความขัดแย้งทางการเมืองมีการจัดการบริหารอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การสร้างข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน ข้อมูลที่โน้มเอียงไปทางกลุ่มสูญเสียสิทธิ และผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของประชาชน จนสามารถปลุกระดมให้เกิดการลุกฮือขึ้นมา เกิดเป็นความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรงจนกลายเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมือง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sukamongkol (2014) ที่พบว่า รูปแบบความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทย ประกอบด้วย สื่อมวลชนที่ไม่เป็นกลาง และนำเสนอข้อมูลไม่ครบถ้วน นักวิชาการไม่เป็นกลาง คำพูดที่เป็นวาทกรรมเกี่ยวกับอำมาตย์ และไพร่ การปราบปรามผู้ชุมนุม โดยใช้กำลังโดยรัฐ และการบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เป็นธรรม และไม่เท่าเทียมกัน และสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ Satitniramai and Unno (2017) พบว่า ความขัดแย้งทางชนชั้น หรือการแตกตัวทางชนชั้นเป็นฐานของความขัดแย้งทางการเมือง โดยที่ชนชั้นกลางระดับบนเกิดความไม่มั่นใจ เมื่อชนชั้นกลางระดับล่างมีรายได้เพิ่มขึ้นทัดเทียมกับชนชั้นกลางระดับบน ซึ่งเป็นการปฏิเสธทั้งอิสรภาพ และความเท่าเทียมกันของปัจเจกชน นั่นหมายความว่า เป็นการปิดกั้นโอกาสทำให้ผู้ที่ถูกปฏิเสธทั้งอิสรภาพ และความเท่าเทียมกันรู้สึกสูญเสียสิทธิ และผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของประชาชนจนกลายเป็นความขัดแย้งทางการเมืองในที่สุด

3. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จากผลการศึกษาพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งทางการเมืองด้วยหลักธรรม คือ การให้นักการเมืองยอมรับในหลักธรรม เนื่องจาก นักการเมืองที่ดีที่จะเข้ามาบริหารบ้านเมืองนั้น สิ่งสำคัญ คือ การมีสติรู้ว่า ตนมีหน้าที่อะไร อย่างไร แล้วยกข้อธรรม หรือข้อปฏิบัติที่เหมาะสมกับหน้าที่ หรือธัมมวิจยะ ตามหลักโพชฌงค์ 7 ที่เป็นองค์ความรู้ที่สร้างความสงบ สันติสุขแก่สังคม แล้วเสริมด้วยหลักอิทธิบาทที่เป็นหลักธรรมสำคัญในการทำงาน โดยใช้หลักธรรมป้องกันความขัดแย้ง คือ หลักสารณียธรรม 6 ที่ว่าด้วยการเคารพให้เกียรติซึ่งกัน และกัน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saksai (2012) ที่ระบุว่า แนวทางในการแก้ปัญหาคือความขัดแย้งทางการเมือง คือ การนำสันติวิธีมาใช้ โดยยึดหลักนิติธรรม นิติรัฐ หลักความยุติธรรม ความมีคุณธรรม และจริยธรรม โดยความร่วมมือของภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Satitniramai and Unno (2017) ที่อธิบายเกี่ยวกับอำนาจ และการแตกตัวทางชนชั้นที่เป็นฐานของความขัดแย้งทางการเมืองว่า หน้าที่ต้องมาก่อนสิทธิ สังคมช่วงชั้นแบ่งตามอำนาจแบบบุญบารมี ซึ่งอำนาจนั้นไม่ต้องนำกลัว หรืออันตรายเสมอไป อำนาจผูกติดกับบุคคล ไม่ได้กับตำแหน่งสาธารณะ ดังนั้น อำนาจจึงเป็น

เรื่องความถูกต้อง และมีศีลธรรมในตัวเอง นั่นทำให้เกิดกาทางการเมืองของการเมืองคนดี มีระบบตรวจสอบทางการเมืองที่แตกต่างจากประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม ที่เน้นการแยกอำนาจ คือ Check and Balance เพราะรูปแบบฝรั่ง อำนาจเป็นเรื่องน่ากลัวจึงต้องตรวจสอบและถ่วงดุล แต่ของไทยอำนาจไม่จำเป็นต้องน่ากลัว จึงกลายเป็นว่าการตรวจสอบ และการคานอำนาจไม่จำเป็น โดยระเบียบการเมืองที่ดี คือ การให้คนดีมีศีลธรรมถืออำนาจในปกครอง

นอกจากนั้น การแก้ไขความขัดแย้งทางการเมืองด้วยการแก้ไขที่ตัวนักการเมืองเองนั้น ยังคงเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก จึงต้องใช้ระบบการป้องกัน คือ การปรับโครงสร้างทางการศึกษา ให้คนรุ่นใหม่เข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง สร้างจิตสำนึกในหน้าที่อันชอบธรรม สร้างระบบคิติดิจิตอาสาขึ้นมา หรือเรียกว่าใส่ข้อมูลในทางที่ถูกต้องชอบธรรมในทางการเมืองไว้ในระบบการศึกษาไทย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Serirangsan (2019) ระบุว่า การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ กระบวนการอบรมกลุ่มเถา และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในสังคมไทย จะเกิดขึ้นได้ ประการแรก มีความจำเป็นต้องวางพื้นฐานทางการศึกษาทางด้านรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะในด้านเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้นักเรียน ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงอุดมศึกษา ประการที่สอง ในระดับอุดมศึกษา ต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านรัฐศาสตร์ ตลอดทั้งแนวทางปฏิบัติทั้งในรูปของเนื้อหาสาระ และกิจกรรมทางด้านประชาธิปไตย แก่นิสิตนักศึกษาทุกคนวิชา ประการที่สาม ต้องมีการปฏิรูปหลักสูตร การเรียนการสอน และกระบวนการศึกษาอบรม ในโรงเรียนเตรียมทหารนักเรียนนายร้อยตำรวจ นักเรียนนายร้อย จ.ป.ร. เพื่อกระบวนการอบรมกลุ่มเถา และการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย รวมทั้งการศึกษาร่วมกันระหว่าง นักศึกษาทางด้านความมั่นคงกับนิสิตนักศึกษาใน

มหาวิทยาลัยเพื่อให้เกิดกระบวนการของการผสมผสานวัฒนธรรมทางการเมือง ประการที่สี่ จะต้องมีการปฏิรูปสื่อสารมวลชน โดยกำหนดเนื้อหาสาระ ตลอดทั้งกระบวนการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยแก่สาธารณชน ในสื่อสารมวลชนทุกประเภท ในสัดส่วนที่มีความเหมาะสม และประการที่ห้า ในการจัดหลักสูตรการศึกษาอบรมทุกหลักสูตรของทุกองค์กร ทั้งองค์กรภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม จะต้องมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยเพื่อนำไปสู่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และวิถีชีวิตประชาธิปไตยในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ในการป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองอย่างไม่ถูกธรรมขึ้นในสังคมชาติ วิธีนี้เป็นวิธีที่ยั่งยืน ใช้เวลา นั่นคือ แก่ที่ระบบการศึกษา เนื่องจากระบบการศึกษาไทยสอนให้คนฉลาดอย่างเดียว ไม่ได้สร้างให้คนควบคุมความฉลาด สังคมไทยจึงมีแต่คนฉลาดที่แสวงหาอำนาจในเชิงผลประโยชน์ส่วนตนแต่อย่างเดียว ระบบการศึกษานี้ไม่ได้หมายถึงการวางแบบรากฐานสำหรับนักศึกษา ระบบการศึกษานี้แก่ที่สถาบันหรือองค์กรที่ผลิตครู อาจารย์ ให้เป็นครู อาจารย์ตามความหมายที่แท้จริง เมื่อมีครู อาจารย์ที่มีจริยธรรมยอมสอนลูกศิษย์ที่ได้ออกมา ต้องสร้างความเป็นครู อาจารย์ที่ดี เพื่อสอนลูกศิษย์ให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม ธรรมสัญญาตญาณในการดำรงวิชาชีพ

การวางรากฐานการศึกษาโดยใช้พุทธวิธีสร้างจิตตัวรับรู้ให้เกิดสติ ให้รู้สึกตนที่กำลังจะทำอะไร สร้าง

สัมปชัญญะ รู้ว่าควรจะทำอย่างไรกับงานที่กำลังจะทำ สติเป็นเครื่องมือในการควบคุมจิต ตามแนวพุทธวิธี โดยวิธีในการสร้างสติ ตามพุทธวิธี คือ หลักธรรมที่เรียกว่า โพชฌงค์ 7 เมื่อบุคคลากรทางการศึกษา เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ อิทธิบาท 4 ในการทำหน้าที่ครู อาจารย์ ที่มีคุณภาพก็จะอยู่ในเจตสิก เจตคติในการสอน ก็จะมีเจตนาที่เป็นธรรม พรหมวิหาร 4 สาราณียธรรม 6 หลักแห่งการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ก็เกิดขึ้นเอง บุคคลากรทางการศึกษาก็จะทำการสอนลูกศิษย์อย่างผู้มีธรรมสัญญาตญาณ สร้างประชากรศึกษาที่มีคุณภาพ มีจริยธรรม มีธรรมสัญญาตญาณในการดำรงชีพ ประกอบวิชาชีพที่ถูกต้อง และเป็นประชาธิปไตยอย่างเข้มแข็ง สังคมสามารถบริหารงาน บริหารคนให้ได้ทั้งใจไปทั่วโลก

2. เมื่อพิจารณาจากระดับความขัดแย้งทางการเมืองของนักการเมืองที่เกิดขึ้น และยังคงสะสมอยู่ในปัจจุบัน ถือว่าเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ควรได้รับการแก้ไข โดยการใช้หลักความเมตตา การประนีประนอม และการยอมให้อภัยซึ่งกันและกันทั้งสองฝ่าย ทำให้ความรู้สึกละลายมิตร ตามหลักพรหมวิหารสี่ และ สาราณียธรรม 6 การอยู่ร่วมกันในสังคมทั้งสองฝ่ายแล้ว ตั้งคณะกรรมการปรองดองซึ่งแต่ละฝ่ายส่งตัวแทนผู้มีอำนาจตัดสินใจเข้ามาเป็นกรรมการ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิหรือนักปราชญ์อันเป็นที่ยอมรับในประเทศทั้ง ศาสนจักรและอาณาจักร เช่น สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ปอ.ปยุตโต) เป็นประธาน วางกรอบแนวทางแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยอย่างบูรณาการ

References

- Buddhadasa. (1993). *The root cause of all problems in the world*. Retrieved from <https://youtu.be/97rhaQpC17c>. [In Thai]
- Buddhadasa. (2020a). *Dharma talk on Sunday of the year 1982, the 3rd time, about mental training*. Retrieved from <https://www.pagoda.or.th/buddhadasa/2525-3-3.html> [In Thai]
- Buddhadasa. (2020b). *Training Phra Navaka in the year 1969, the 27th time, Dharma as a tool (Iddhipada 4, Article 1)*. Retrieved from <https://pagoda.or.th/buddhadasa/2512-27-1.html> [In Thai]
- Duangden Thitayano, Phramaha. (2015). Resolving social conflicts according to the concept of Nicolo Machiavelli. *Journal of MCU Peace Studies*, 3(2), 115-132. [In Thai]
- Khamphan, K., & Srikrueadong, S. (2021). Buddhist psychology for mind revival of those who are disappointed in love. *Journal of MCU Humanities Review*, 7(2), 289-307. [In Thai]
- Mangsang, S. (2019). *Saranee Dhamma 6: Principles of coexistence*. Retrieved from <https://mgronline.com/daily/detail/9620000029668> [In Thai]
- Mathulapransan, K. (2021). The factors and conditions of conflict in Thai society. *Journal of Yanasangvorn Research Institute*, 1(12), 120-130. [In Thai]
- Moore, C. W. (1986). *The mediation process: Practical strategies for resolving conflict*. Jossey-Bass.
- Paijit Uttamatham, Phramaha, & Natthawut Sanguanngam, Phramaha. (2020). Principle for quality and success of research. *Journal of Buddhmagga*, 5(2), 79-87. [In Thai]
- Phrakhu Pibulthammasathit Thitsaukho (Yangboonsong). (2018). An application of Saraniya Dhamma in work performance of personel in Tambol Ronpibun Municipality, Ronpibun district, Nakhon Si Thammarat province. *Journal of Nakhonratchasima College*, 12(1), 110-121. [In Thai]
- Phujeenaphan, P. (2020). *Political activities and electoral behavior in the 2019 Thailand general election in Chiangmai*. King Prajadhipok's Institute. [In Thai]
- Satitniramai, A., & Unno, A. (2017). *Good people politics: Thoughts, actions, and political identity of supporters movement of change in Thailand*. Research Fund Office. [In Thai]
- Serirangsan, T. (2019). Political science and political stability in Thailand. *Journal of Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat University*, 21(2), 347-364. [In Thai]
- Somdet Phra Buddhaghosacariya (P. A. Payutto). (1982). *Iddhipada 4: The way of success*. Retrieved from <https://www.payutto.net/book-content/อิทธิบาท-ทางความสำเร็จ/> [In Thai]
- Somdet Phra Nyanasamvara (Charoen Suvaddhano). (2020). *Spiritual practice book*. Wat Bowonniwet Vihara. [In Thai]

- Sukamongkol, S. (2014). Political conflict management in Thailand during the years 2001-2012. *Kasem Bundit Journal*, 15(1), 39-55. [In Thai]
- Suksai, P. (2012). *Conflict management of political conflict in Thailand between 2004-2010*. Retrieved from <http://kantacandidate.blogspot.com/2012/03/2547-2553.html> [In Thai]
- Suksai, P. (2014). *Leaders and conflict management of political conflict in Thailand*. Retrieved from <http://pitchaya-suksai.blogspot.com/2014/02/blog-post.html> [In Thai]
- Vatanasap, V., Thontiravong, B., & Permpoonvivat, S. (2007). *Conflicts: Principles and problem solving tools* (3rd ed). Siriphan Offset Printing House. [In Thai]
- Vititanon, N. (2016). Conflict and violence of local politics in Thailand: A case study of Bandu Subdistrict Municipality, Mueang, Chiang Rai. *Local Administration Journal*, 9(4), 1-24. [In Thai]